

C: Vuijk, Matthew

T: 0545-250 250

E: info@gemeenteberkelland.nl

Bezoekadres: Marktstraat 1, Borculo

Gemeenteraad gemeente Berkelland

Zaaknummer : 579892
Onderwerp : Gewijzigd: Ontwikkelingen stimuleringsmaatregelen duurzaamheid en inzet Winterfonds
Verzonden : **23 FEB. 2023**

Geachte leden van de raad,

Met deze raadsbrief informeren wij u over de ontwikkeling van het Energie Uitvoeringsprogramma 3 en de inzet van het Winterfonds, een subsidieregeling van de provincie Gelderland.

De doelstellingen voor duurzaamheid

Elk jaar wordt het belang van een energietransitie naar gebruik van schone en duurzame bronnen duidelijker. We willen af van fossiele brandstoffen. Dit vinden we belangrijk om klimaatverandering tegen te gaan, vanwege de maatschappelijke en geopolitieke effecten van olie- en gaswinning én met het oog op mogelijke lagere lasten voor inwoners en bedrijven. Zoals door u met motie M-21-04 aangegeven, sluiten wij aan bij de opgave die volgt uit het nationale Klimaatakkoord.

Onze eigen doelstellingen dragen dus bij aan de landelijke doelen voor CO2-reductie. U heeft daarvoor al vastgesteld: het streven naar 20% minder aardgasverbruik in 2030 (transitievisie warmte) en onze bijdrage aan de RES Achterhoek met zonneparken, windmolens en zon op dak. Er moeten voor de CO2-reductie nog veel stappen gezet worden, onder meer in de verduurzaming van de woningvoorraad en bij bedrijven. Dit willen we als gemeente graag samen doen met onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en Achterhoekse partners.

Als Achterhoek willen wij bijdragen aan de landelijke doelen door te gaan voor een 100% energieneutraal Achterhoek, uiterlijk in 2050. Dit willen wij afspreken met het nieuwe akkoord van Groenlo, waarin we vooral ook de samenwerking borgen. De exacte definitie van 'Achterhoek energieneutraal' en afbakening van sectoren volgt uit de verdieping die wij nu aan het doen zijn voor de regionale uitvoeringsagenda. Het kan bijvoorbeeld een keuze zijn om mobiliteit niet mee te rekenen, omdat wij als gemeenten daar geen sturingsmogelijkheden voor hebben. Overigens, los van wat wij regionaal afspreken binnen de kaders van het akkoord van Groenlo, staat het ons vrij om als Berkelland eigen ambitieuzere doelstellingen vast te stellen.

Energie en duurzaamheid heeft in Berkelland een lange en robuuste beleidslijn

Als Achterhoek werken we op het gebied van duurzaamheid al samen sinds 2009. In Berkelland hebben we sinds het college in 2013 instemde met het akkoord van Groenlo, samen al flink wat stappen gezet.

U hebt voor onze uitvoering de kaders vastgesteld door de vaststellingen van het Energie uitvoeringsprogramma (mei 2016 en mei 2019), het beleidskader Ruimtelijke ordening en duurzame energie (RODE; februari 2018 en herijking beoogd in 2023), de regionale energiestrategie (november 2021) en de Transitievisie Warmte (december 2021). Daarnaast maken we duurzaamheid steeds meer een integraal onderdeel van beleid in andere domeinen en onze eigen bedrijfsvoering. En is het een belangrijk kader in de omgevingsvisie.

De afgelopen jaren hebben we door dit beleid al veel bedrijven en inwoners kunnen helpen

Hoe belangrijk de kaders ook zijn, de resultaten boeken we in de samenleving. En we zijn blij dat een groot deel van onze inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven hiermee aan de slag is. Een aantal voorbeelden uit de afgelopen periode zijn:

- Wij hebben in 2009-2022 met Berkelland Bespaart ca. 4.000 subsidies toegekend voor een bedrag van € 1,7 miljoen. Particuliere huiseigenaren hebben de subsidie gebruikt om € 14,3 miljoen in energiemaatregelen te investeren. De subsidie wordt het meest gebruikt voor isolatie van spouwmuren, dubbel glas en vloerisolatie. We hebben een nieuwe bredere regeling beschikbaar vanaf 1 januari. We zien een grote toename in interesse, de werkvoorraad bedraagt eind januari ca. € 130.000 aan aanvragen.
- Via Achterhoek Onderneemt Duurzaam zijn in Berkelland ca. 180 MKB-bedrijven geholpen met een Duurzaam ondernemen en -energiescan in de afgelopen 3 jaar. Deze ondernemers geven aan als gevolg hiervan investeringsplannen ter waarde van € 3,7 miljoen te hebben, met een beoogde besparing van 416.000 m3 aardgas en 2,1 miljoen KWh. In deze winter is vanwege de hoge energieprijzen AOD overgeschakeld naar een crisisaanpak, en hebben we de Deuren-Dicht Actie gehad in de centra.
- 9 sport-, cultuur- en dorpsorganisaties hebben subsidie gekregen om hun accommodaties te verduurzamen. In totaal hebben wij € 100.000 subsidie verstrekt. Via het Winterfonds (zie verderop in deze brief) willen wij dit voortzetten.
- Met onze zonnedaken en zonneparken leveren wij een substantiële bijdrage aan de opgave voor duurzame energie.
- Samen met betrokken inwoners en belangenverenigingen hebben wij het dialoogplatform energietransitie opgericht (DET). In dit platform werken wij ideeën uit, delen wij kennis, en halen wij input op voor beleid (participatie).
- Met ProWonen werken we samen aan verduurzaming van de sociale huurwoningen. Recent hebben we onze prestatieafspraken geactualiseerd en de uitvoeringsagenda ambitieuzer gemaakt. Zo worden een 57 woningen met lage energielabel versneld verduurzaamd, en circa 315 huurwoningen verduurzaamd naar label A. Daarnaast werken wij samen in bijvoorbeeld in een pilot voor gespikkeld bezit en in het project Heerlijk thuis in huis.

Met, onder andere, bovenstaande instrumenten informeren, stimuleren en financieren wij de verduurzaming in Berkelland. Hiermee hebben we een goede basis met toegankelijke hulpmiddelen.

Uit de cijfers blijkt ook het effect van beleid en de inspanningen van iedereen in de gemeente

Ons Dialoogplatform Energietransitie (DET) heeft samen met Bureau Overmorgen de cijfers rondom de energietransitie geanalyseerd. Daarbij hebben zij gebruik gemaakt van de methoden en data die ook bijvoorbeeld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) wordt gebruikt (nationale klimaatmonitor en de scenario-tool 'Energietransitie Model' van Quintel). Als Berkelland zijn we goed op weg in de energietransitie. De conclusie uit de cijfers is dat op basis van de huidige trends, wat er in de 'pijplijn' zit en met een aantal duidelijke strategieën, het doel van 55% CO₂-reductie in 2030 haalbaar is. Maar dan moeten bijvoorbeeld wel alle plannen voor duurzame opwek daadwerkelijk worden gerealiseerd; de netcongestie op tijd zijn opgelost; en de ambitie uit de transitievisie warmte van 20% aardgasbesparing in de gebouwde omgeving worden gehaald.

Op dinsdagavond 7 februari 2023 heeft de DET zichzelf gepresenteerd aan de gemeenteraad. Hierbij is ook uitgebreid stilgestaan bij de cijfers en zichtbare effecten.

Ondanks de stappen tot nu toe is de opgave nog ontzettend groot

We hebben nog een kleine 8 jaar tot 2030. Mede dankzij het werk samen met de DET hebben we een beeld hoeveel energiebesparing en duurzame opwek we nog te realiseren hebben. Onze inspanning de komende tijd zal zitten in het stevig doorzetten wat we al in gang hebben gezet, en het organiseren van de nieuwe aanpakken. Want de 'quick wins' zijn er nu wel uit.

Bestaand beleid en plannen moeten we helpen richting daadwerkelijke realisatie

Met het Energie Uitvoeringsprogramma 2 (2019-2022) hebben wij een brede basis neergezet voor verduurzaming in de bebouwde omgeving. De hulp voor individuele huiseigenaren en bedrijven hebben we op de rit. Ook voor de grootschalige zonneparken en makkelijk aan te sluiten zonnedaken hoeven we geen nieuw beleid of aanpak te ontwikkelen. Hiermee willen we niet zeggen dat we hier klaar zijn. Integendeel, er moet nog veel worden geïsoleerd en warmtepompen worden aangesloten. En een flink deel van de zonneparken en -daken moeten nog worden aangelegd. Deze uitvoering zullen we moeten helpen door onze bestaande ondersteuning voort te zetten. Dit zijn:

- Het Achterhoeks Energieloket met Agem voor particuliere huiseigenaren
- EML- en Label C-controles bij bedrijven door de Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)
- Energiescans voor MKB met Achterhoek Onderneemt Duurzaam, opvolger aanstaande
- Zonnige bedrijvendaken Achterhoek voor grote zonnedaken
- Subsidie Berkelland Bespaart, vanaf 2023 ook voor duurzame warmte en zonnepanelen
- Toekomstbestendig Wonen SVn-lening
- Duurzaamheidslening voor bedrijven en organisaties (zie ook Winterfonds hieronder)
- Subsidie Maatschappelijke initiatieven (zie ook Winterfonds hieronder)
- De 10 vergunde grootschalige zonneparken en 2 in procedure

Grote uitdagingen liggen ook op de onontgonnen terreinen

We willen doorgaan met de bovengenoemde bestaande instrumenten en strategieën. De visie en handelingsperspectieven hiervoor hebben we goed staan in beleid. Maar wij hebben ook grote uitdagingen in het ontwikkelen van nieuwe aanpakken en beleid. Zonder compleet te willen zijn, noemen wij hieronder een aantal grote uitdagingen die wij voor ons zien:

- *Iedereen moet mee kunnen doen in de energietransitie*

Urgent is het organiseren van de hulp voor mensen en organisaties die minder goed in staat zijn zelfstandig mee te doen in de energietransitie. Deels doen wij (en het Rijk) dit al via bijvoorbeeld de energietoeslag. Daarnaast is het plan van aanpak Energiearmoede (o.a. energiemaatjes, witgoedregeling, energie-bespaarbox) bijna gereed. Wij informeren u hier afzonderlijk over. Ook zetten wij het Winterfonds in waarover wij u verderop in deze brief informeren. Wat we nog aan het ontwikkelen zijn is de structurele aanpak voor de 'grote energiestappen' voor deze doelgroep.

- *Aardgasafschakeling in een integrale gebiedstransformatie*

Onze huidige instrumenten hebben vooral de focus op de individuele particuliere woning of bedrijfspand. Dit past goed bij de wens van onze inwoners om zelf keuzes over hun eigendom te maken, in een tijdpad dat bij hen past. Maar sommige keuzes moeten op het niveau van een wijk of bedrijventerrein worden gemaakt. En efficiëntieslagen zijn nodig om het benodigde tempo te halen en efficiënt om te gaan met de schaarse 'handjes' voor de uitvoering. We moeten hiervoor een gebiedsgericht planmatige aanpak van de aardgasafschakeling ontwikkelen. De eerste oefeningen hierin doen we met de projecten 'Neele Noord-Oost' en 'Toekomstbestendig bedrijvenpark Borculo'.

- *Lokale regie en eigenaarschap*

In heel Nederland en ook in Berkelland groeit de wens om bij belangrijke (en winstgevende) onderdelen van het energiesysteem niet afhankelijk te zijn van partijen die niet bij ons passen. Het liefst organiseren we als gemeenschap dit zelf, voor ons allen en door onszelf. Dit heeft betrekking op de grootschalige onderdelen, zoals warmtenetten en windmolens. En ook kleinschaligere zoals een buurtbatterij of een gezamenlijk zonnedak. Maar hoe organiseer je dat, hoe neem je daarin besluiten, en wie betaalt dat dan? En welke rol nemen wij als gemeente daarbij?

De uitdagingen vragen van ons een andere soort uitvoeringsprogramma

Onze inzet en maatregelen in de lijn van EUP2 zetten wij voort en vormen de basis voor de vormgeving van EUP3. De uitdagingen en ontwikkelingen vragen echter om een nieuwe manier van stimulering en ondersteuning. Met kortere cycli om sneller in te kunnen spelen op kansen en ontwikkelingen. Met een andere focus, innovatief en meer experimenteel.

We zien dat er veel innovatie nodig is in de energietransitie. Niet alleen in techniek, maar ook in de manier waarop we de transitie organiseren. We zoeken de mogelijkheden op die de huidige wetgeving biedt. Bijvoorbeeld om industrieterreinen van het net af te koppelen, zodat bedrijven onderling stroom kunnen uitwisselen.

De gemeente kan dit soort initiatieven ondersteunen, bijvoorbeeld met ambtelijke capaciteit en onderzoek. We werken samen met Liander aan slimme oplossingen voor netcongestie en lobbyen dat Berkelland een hoge prioriteit krijgt. Met onze eigen organisatie geven we het goede voorbeeld met de energietransitie. Met de stappen die wij doen willen wij inwoners en bedrijven inspireren.

Maar we kunnen niet alles tegelijk oppakken. EUP3 zal veel meer het karakter hebben van een ontwikkelagenda die de 'plussen' uitwerkt bovenop de basisvoorzieningen van EUP2. Wij zullen u actueel op de hoogte houden van de gang van zaken van de basisvoorzieningen (monitoring). Ook komen wij bij u als wij nieuw beleid of kaders nodig hebben om nieuwe ontwikkelingen tot uitvoering te krijgen. Eind dit jaar komen wij in ieder geval bij u terug met de eerste actualisatie EUP2/uitwerkingen 'plussen' van EUP 3 en geven we aan hoe we met u, bijvoorbeeld door een kortere doorlooptijd, de actualiteit in EUP 3 denken te pakken.

De kracht van de regio, Berkelland koploper in en met de Achterhoek

De uitdagingen zijn groot en veelvuldig. Als Berkelland kunnen we niet alles alleen aan. De kracht van de regio Achterhoek zit in de samenwerking, ook bij de energietransitie. Met de herbevestiging van het akkoord van Groenlo laten we als gemeenten zien dat we een gezamenlijke verantwoordelijkheid aanvaarden voor een energieneutrale Achterhoek uiterlijk in 2050.

Er is een hoge mate van interactie tussen het niveau van de regionale uitvoeringsagenda en de uitvoeringsprogramma's van de gemeenten. Een goed voorbeeld hiervan is hoe wij ons Achterhoeks Energieloket gezamenlijk aansturen. We hebben één basis informatiecentrum voor de Achterhoek, en tegelijkertijd hebben we als gemeente de ruimte om voor campagnes in wijk- of kernniveau eigen afspraken te maken. En via de regionale uitvoeringsagenda leren we ook van elkaar wat werkt. Zo hebben wij de pilot met energiescans in Ruurlo via de regionale uitvoeringsagenda opgeschaald tot het project Achterhoek Onderneemt Duurzaam. En nemen wij bij energiearmoede onderdelen over van andere gemeenten als Doetinchem en Oude IJsselstreek.

Elke gemeente levert haar bijdrage, met het akkoord spreken we een minimum af. De Achterhoek werkt veel samen maar er zijn ook verschillen tussen de gemeenten. Elke gemeente bepaalt haar eigen ambitie, legt eigen accenten en heeft haar eigen specifieke lokale situatie. Individuele hogere ambitie is wenselijk. Dit wordt nader uitgewerkt in een nieuwe uitvoeringsagenda die daarna door alle colleges wordt vastgesteld. Wat wij al wel helder voor ogen hebben is dat we de schaal van de regio nodig hebben om de grote en complexe uitdagingen, waar we nog veel te leren en innoveren hebben, aan te gaan. Ons energie uitvoeringsprogramma 3 is vervolgens het kader waarin we de uitwerking voor Berkelland en onze accenten op die onderdelen vastleggen.

Winterfonds

De provincie Gelderland heeft onder de naam 'Gelders Winterfonds' geld beschikbaar gesteld aan alle gemeenten. Voor de gemeente Berkelland is dit € 206.820. Met deze subsidie kunnen maatschappelijke voorzieningen en MKB geholpen worden die door de hoge energieprijzen in de problemen komen.

We kiezen ervoor om in te zetten op duurzame maatregelen die de energierekening van maatschappelijke voorzieningen en MKB op lange termijn verlagen. En dus niet voor het geven van geld om alleen op korte termijn de energierekening te kunnen betalen.

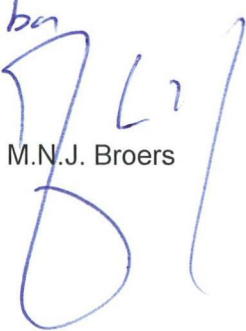
Wij gaan deze subsidie gebruiken om bestaande regelingen te versterken en/of aan te vullen. De subsidieregeling maatschappelijke initiatieven liep 31 december 2022 af en zetten wij opnieuw in voor een jaar tot 31 december 2023. Ook maken we de SVn-lening voor de verduurzaming van bedrijven en organisaties toegankelijker door de afsluitkosten voor deze lening te compenseren.

Ter afsluiting

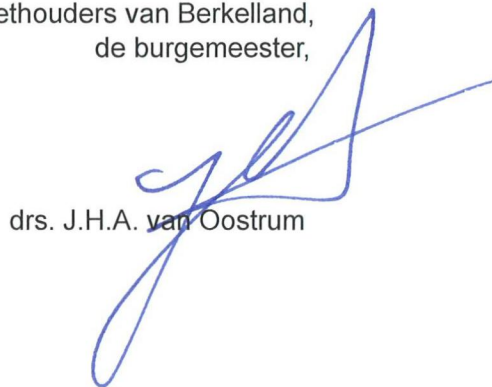
Onze basis staat en we pakken door in de uitvoering. Wij houden u actueel op de hoogte over de stand van uitvoering op de basisvoorzieningen van EUP2 en zoeken hierin een passende vorm. De grote vervolgpoging vraagt om een andere aanpak en een ander soort uitvoeringsprogramma. Meer innovatief, flexibel en aansluitend op actuele ontwikkelingen en kansen. Gebruikmakend van regionale samenwerking en de kracht, kennis en inspiratie in onze samenleving en bij onze partners. Eind dit jaar komen wij in ieder geval bij u terug met de eerste actualisatie EUP2/uitwerkingen 'plussen' van EUP 3 en geven we aan hoe we met u, bijvoorbeeld door een kortere doorlooptijd, de actualiteit in EUP 3 denken te pakken.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers

drs. J.H.A. van Oostrum